

যাকাম প্রদীপ

শিবালী চিত্রম-এর নিবেদন

କାହିଁନି

ଶ୍ରାମଲାଳ ଜାଳାନ ନିବେଦିତ

ଶିବାନୀ ଚିତ୍ରମେର ଉପହାର

କରକ ମୁଖାଜୀ

ରୁଟିନ୍ ପ୍ରୋଜିଏଟ ଓ ପରିଯାଳିତ

ଶ୍ରାମପ୍ରକାଶନ

ସଂଗୀତ
ବ୍ୟାନିଜ୍ ଚାଟାର୍ଜି

ଆଲୋକଚିତ୍ରଶିଳୀ : ଦେଖୁଣ୍ଡାଇ

ଶିରନିର୍ଦ୍ଦେଶନ : ଝନୀଲ ସରକାର

ମୁଦ୍ରିତଗ୍ରହଣ ଓ ଶର୍ପ-ପ୍ରମ୍ବନ୍ୟୋଜନା :

ଶ୍ରାମହନ୍ଦର ଘୋଷ

ଶର୍ପମ୍ବନା : ହିଲୋଚନ ପାଲ,

ଦେବୀ ଦାସ ହଳଦାର

ପ୍ରିଯାଚିତ୍ର : ଏଡ଼ନା ଲରେଞ୍ଜ

ନୃତ୍ୟରଚାଳନା : ଝନୀଲ ବ୍ୟାନାଜୀ

ପଟଶିଳୀ : ନବକୁମାର ଓ ବଲଦାମ

ଆଲୋକନିୟମଣେ : ହରନେନ ଗାସ୍ତୁଲୀ

ପରିଚୟ ଲିଖନ : ରତନ ବରାଟ

ଯୁଧ୍ସମ୍ରାତ : ଶୁରକ୍ତି ଅର୍କେଷ୍ଟା

ନେଥ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ମୁଖୀତ : ଶକ୍ତି ମୁଖୋପାଦ୍ୟାୟ,
ପ୍ରତିମା ବନ୍ଦୋପାଦ୍ୟାୟ, ଶାମଳ ମିତ୍ର, ମିଷ୍ଟି
ଦାଶୁପ୍ତ, ଅର୍ଜନ ଦନ୍ତ, ଅନିଲ ଦନ୍ତ, ସୌରେନ
ରାୟ।

ଶୀତିକାର : ପ୍ରଗବ ରାୟ

ସର୍ବଧାର୍କ : ନିର୍ମଳେନ୍ ଭଦ୍ର

ପ୍ରଚାର ପରିଚାଳନା : ହୃକୁମାର ଘୋଷ

ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ଓ ପ୍ରଧାନ ମହକାରୀ ପରିଚାଳକ :
ପୁରେନ୍ ରାୟ ଚୌପୁରୀ

ମ୍ପାଦକ : ଅମିର ମୁଖୋପାଦ୍ୟାୟ

ଭୂମିକାଯ

ବିଶ୍ଵଭିନ୍ନ, ମନ୍ଦ୍ୟାରାଜୀ, ଅସିତବରଣ ମାବିତ୍ରୀ
ଚ୍ୟାଟାର୍ଜୀ, ତରଣକୁମାର, ବିକାଶ ରାୟ,
କାଲୀ ବ୍ୟାନାଜୀ, ମଲିନା ଦେବୀ, ପାହାଡ଼ି
ମାତ୍ରାଳ, ଲିଲି ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ଭାରୁ ବ୍ୟାନାଜୀ
ଓ ନବାଗତା ଶୁଭିତ।

ମନି ଶ୍ରୀମାନ୍, ବୃଦ୍ଧି ଚ୍ୟାଟାର୍ଜୀ, ନବକୁମାର,
ପୁରେନ୍ ରାୟ ଚୌପୁରୀ, ରୁଣୀଲ ଦାସ, ବୀରେନ
ଚ୍ୟାଟାର୍ଜୀ, ନିର୍ମଳେନ୍ ଭଦ୍ର, ଅଶୋକ ମୁଖାଜୀ,
ଅମ୍ବଲ ମାତ୍ରାଳ, ରୁଣୀଲ ବ୍ୟାନାଜୀ, କୁନାଳ
ମୁଖାଜୀ, ବୁଲ୍ ଗାସ୍ତୁଲୀ, ଅଶୋକ ମୈତ୍ର, ଅଜିତ
ଗାସ୍ତୁଲୀ ଓ ଆରାତ ଅନେକେ।

ମହକାରୀବ୍ୟକ୍ତି :

ପରିଚାଳନାୟ : ଶ୍ରୀଶଙ୍କର ଭଦ୍ର ଓ ଦିଲାପ ନନ୍ଦୀ
ଆଲୋକଚିତ୍ରଶିଳୀରେ : ଶକ୍ତି ବ୍ୟାନାଜୀ

ମ୍ପାଦନାୟ : ଶକ୍ତିପଦ ରାୟ, ବୁଲ୍

ଶିରନିର୍ଦ୍ଦେଶନାୟ : ରବୀ ଦନ୍ତ

ଶକ୍ତଗ୍ରହଣ (ସଂଲାପ) : ମୌମେନ ମୁଖାଜୀ,
ଶୁଭି ବ୍ୟାନାଜୀ, ପୌଛ ମଙ୍ଗଳ

ମୁଦ୍ରିତଗ୍ରହଣ ଓ ଶର୍ପ ପ୍ରମ୍ବନ୍ୟୋଜନା :

ଜୋତି ଚଟେପାଦ୍ୟାୟ

ବ୍ୟବସ୍ଥାପନାୟ : ବିଶ୍ଵ ରାୟ ଓ ମୋଗେଶ ବମ୍ବକ

ଆଲୋକନିୟମଣେ : ହୃଦୀର, ଝନୀଲ, ଅବନୀ

ଅଭିମୟୁଦ୍ଧ ପ୍ରଚ୍ଛତି

କୃତଜ୍ଞତା ଶ୍ରୀକାର :

ନଦ୍ୟାଳ ଜାଳାନ, ହରଟିକାଲଚାରାଳ ଏଣ୍ଟ୍
ଏଗ୍ରିକାଲଚାରାଳ ସୋଈଟି ଅବ ଇଶ୍ଵରୀ।
ଶୁରୁନ ଏଲ୍ପୋରିଆମ, ମନ୍ତ୍ରକଳୀ, କାଲୀପଦ
ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ, ମିଚାରିଲ (ସେକ୍ରେଟାରୀ) କ୍ୟାଲକଟା
ଟାର୍କ ରାୟ, ହସପିଟାଲ ଏୟାପ୍ରୋଫେସେସ,
ଏଚ୍. ଏସ. ସି. ମେହତା।

କ୍ୟାଲକଟା ମୁଭିଟୋନ ସ୍ଟୁଡ଼ିଓତେ ଏବଂ
ଟେକନିସିଆମ ସ୍ଟୁଡ଼ିଓତେ ଆର. ସି. ଏ.
ଶନ୍ଦୁପତ୍ରେ ଶୁଭୀ ଏବଂ ଆର. ବି. ମେହତାର
କାହାବଧାନେ ଇଶ୍ଵରୀ କିମ୍ ଲ୍ୟାବରେଟାରୌତେ
ପରିଶ୍ରଟି।

ଜାଳାନ ପ୍ରୋଡ଼ାକ୍ସନ ପରିବେଶିତ

ଆକାଶ ପ୍ରୋପ—କେଉଁ ଆଲେ ମାଟିର
ବୁକ ଦେଖେ ହାରିଯେ ବା ଓ୍ଯା ମାହୁକେ ତାର ଫେଲେ
ବା ଓ୍ଯା ମେହନୀଡେର ନିଶାନ ଦେଖାଇଁବେ। ଆର
କେଉଁ ହାଥେର ଆଧାର ଗଗନେ ଭେଲେ ଦେଇ ଆଶାର
ଦୀପ। —ତାରଇ ନିଃସାର୍ଥ ସଂଗ୍ରାମର ନିଶାନ
ହାଯେ ଆକାଶରେ ନାଗାଳ ପାବାର ନେଶନ୍
ରାତଭୋର ଜେଗେ ଧାକେ ସ୍ଥବେର ଦୀପ। . . .

ହୀ—ରାତଭୋର। ଲେ ବାଟ ହୁମ୍ଦେର,
ଅଭାବେର। ତାଇତୋ, ନିର୍ମଳା ଆର ତାର
ଛୋଟ ଛେଲେ ନମ ମିଥ୍ୟା ମଞ୍ଚମେର ମାହାଜାଳ
ଛିନ୍ କ'ରେ ଅବିରାମ ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଯେ ବାହ
ତାମେ ବସକେ ମାର୍କିକ କ'ବେ ତୁଳକେ। ନିର୍ମଳାର
ମାଧ୍ୟମ ତାର ବ୍ୟାମିର ମଧ୍ୟ ହେଲେ ନବୀନ, ଉକିଲ ହେଲେ,
ତାର ବ୍ୟାମିର ମଧ୍ୟ। ଏକ ଡାକେ ସବାଇ ତାକେ
ଚିନିବେ। ନମର ପ୍ରୟେ—ଦାଦାକେ ଉକିଲ କରେ
ତୁଳକେ ହେଲେ। ତାର ବିନିମୟର ଭାଗ୍ୟ ବା
ଦାମ ଚାର ତାଇ ଲେ ଦେବେ। ଠାନ୍ଦିର, ବାର
ବାଡିର ନିର୍ମଳା ତାର ବ୍ୟାମିର ମୃତ୍ୟୁର ପର ମହାର
ମଧ୍ୟହିନେ ହ'ରେ ଆଶ୍ରଯ ପୁରୁଜିଲ, ପେରେହିଲ
ମାହୁକେ। ମାର୍ଯ୍ୟା ଠାନ୍ଦିର ବେଶ ଛିଲ ନା
ତୁ ମଦା ସର୍ବଦାଇ ଓଦେର ଅଭାବ ଅନଟନେର
ଆଇ ଦେଖେ ଆଗଳେ ରାଥବାର ଚାଟିଛେଇ କିମ୍
ସର୍ବକ୍ଷଳ ମେଚେ ଧାକନେବେ। ଠାନ୍ଦିର ଆର
ହୁମ୍ଦେର ଭାଡାଟେ ହେମତ ଡାକାର, ଟାଇପ୍-
ରୋଟିଟାର ମିଟ୍ରି ହରିଚବୁ ଆର ତାର ମେରେ
ହାସି। ଏବାବ ମର୍ବମର୍ବେଇ, ନିର୍ମଳାର ମାଧ୍ୟମ
ଆର ନମର ବସକେ ମନ୍ତ୍ର କ'ରେ ତୁଳକେ
ଚାଇତୋ। ହାସି ମନେ-ମନେ ଭାଲବାସତୋ
ନମକେ। ବାସତୋ ବହି କି! ତାଇତୋ ପ୍ରତି
ମନ୍ଦ୍ୟାଳର ନିର୍ମଳାର ଶୁଭରିତ ମନ୍ତ୍ରମୁହୂର୍ତ୍ତ
ଠାନ୍ଦିର ମନେ ଲେ ଛାଦେ ତାଇତୋ—
ନମର ଆକାଶ ପ୍ରୋପକେ ଉଚିତେ ଧରିବେ। ତାଇତୋ ଠାନ୍ଦିର
ବିଶ୍ଵଭାବରେ ବାଡିର ବ୍ୟାମିର ଶୁଶ୍ରୀ ହ'ରେ
ଉଠିଲୋ, ଅଧୁ ଏକଜନ ଛାଡା ଲେ ନବୀନ।

କାହିଁ

ଅଭାବ ତାକେ ନାମିଯେ ଏମେହେ ସମାଜେର ନିଚୁକଳାୟ ତୁପ ତାର ଆଭିଜାତ୍ୟୋର ମଧ୍ୟ ଦସ୍ତ ନିଷ୍ଠାର ବାନ୍ଧବେର ସାମନେ ମାଧ୍ୟ ନୋରାତେ ରାଜୀ ହୁଯ ନା । ଖୁଲ୍ଲାଲେର ଆସଲ ପରିଚୟ— ମେ ଖେଳନାୟାଳା ନାୟ । ଏହି ଛନ୍ଦାର ଅମ୍ଭ ପଥେର ମନ୍ଦାଗର ମେ । ଶହରେର ପଥଦାଟ ଥେକେ ଅମହାର ମୁଣ୍ଡ ଛେଲେର ଫୁଲେ ନିଯେ ଆମେ ତାର ଆଡାର, ବାଧ୍ୟ କରେ ତାଦେର ଶ୍ରୀମତୀର ଗୋଲାମୀ କରାତେ । ଆଡାର ମେଯେ ମନ୍ଦା । ଏହି ପାପେର ପକ୍ଷିତାର ଭାବ ପୃଥିବୀ ମେ ଚାଇ ନା । ତୁପ ମେ ଏଥାନେଇ ଥାକେ—ପ୍ରତିକ୍ଷା କରେ କବେ ଏ ଶ୍ରୀମତୀର ଖେଳ ଶେବ ହବେ— କବେ ମେ ତାର ପ୍ରେମିକ ଖୁଲ୍ଲାଲକେ ଥୁଙ୍ଗେ ପାବେ ।

ଖୁଲ୍ଲାଲେର ଜାଲେ ଧରା ପଡ଼େ ନନ୍ଦ । ନିକ୍ରମାୟ ହ'ୟେ ନିଷ୍ଠାର ମନ୍ଦାରେର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପରମ ଅପହରଣ କରାତେ ମେ ବାଧ୍ୟ ହୁଯ । ଶୁଣେଗ ପେଲେଇ ମନ୍ଦାକେ ଲୋଭ ଦେଖ୍ୟ ଫିରେ ଯାଓ ଫେଲେ ଆସା ପୃଥିବୀତେ । ନନ୍ଦ ଶ୍ରାମ- ଶୁଦ୍ଧାରେର କାହେ ଚୋଥେର ଜଳେ ଅଭିଯୋଗ କରେ, ଏ ଖେଳ ତୁମି ବନ୍ଦ କର ଠାକୁର । ଦୟାଲ ଠାକୁର ମନ୍ଦା ହନ ।

ମହାଭାରତ ଅପେରାର ଅଧିକାରୀ ତାର ଦଲେର ନତମ ନାଟକେର ଅନ୍ତେ କେଷ ଥୁଙ୍ଗତେ ପଥେ ନେମେହେନ । ନନ୍ଦ ପକେଟ ମାରାତେ ଗିରେ ତାର ହାତେ ଧରା ପଡ଼େଛ । ନରୀବାରୁ ତାକେ ଧାନୀଯ ନିଯେ ଧାନନି, ନିଯେ ଗେହେନ ତାର ଅଫିସ ସରେ ମୋଶାରେର ମାନ ଦିଯେ ଯାତ୍ରାର ଅୟକ୍ଷଟ କ'ରେ ତୁଳାତେ ଚେଯେହେନ ।

ମାମେର ପର ମାସ କେଟେ ଗେହେ । ଯାତ୍ରାର ଆସରେ ନନ୍ଦ ପେଯେହେ ନାମ, ସଶ, ପ୍ରତିଷ୍ଠା... Universityତେ ନରୀନ ପେଯେହେ ଓକାଳାତୀର ତଥ୍ୟା । —ତୁ ସଂମାରେର ଅଭାବ ଘୋଚନି । ନନ୍ଦ ଛମାରେ ବାଯନା ନିଯେ ପୂର୍ବ ପାକିସତ୍ତାରେ ଯାତ୍ରା ଗେଯେ ବେଡ଼ାହେ । ନରୀନ ମାଯେର ଅରୁମତି ନିଯେ ଚାକରୀ କରାତେ କଳକାତାର ବାଇରେ ଚଲେ ଗେହେ । ଖୁଲ୍ଲାଲ ହାର ମନ୍ତେ ରାଜୀ

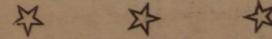
ହୁଯ ନା, ତାର ଦଲ ଥେକେ ଛୁଟେ ଯାଓଯା । ଛମନକେ ଶାନ୍ତି ଦେବାର ଜଞ୍ଜ ଶହର ତୋଳାପାଢ଼ କ'ରେ ମେ ଥୁଙ୍ଗେ ଚଲେହେ ।

ମିଶ୍ର ହରିଚରଣ ଏକଦିନ ସାହାଲ ସାହେବେର ବାଡ଼ିତେ ଟାଇପରାଇଟାର ମାରାତେ ଆମେ । ବ୍ୟାରିଷ୍ଟାର ତିଲୋଚନ ସାହାଲ, ସମାଜେର ଓପର- ତଳାର ତାର ବାମ । ଏଥାନେଇ ହରିଚରଣ ଦେଖା ପାଏ ନରୀନର । ଜାନତେ ପାରେ—ବ୍ୟାରିଷ୍ଟାର ସାହେବ ତାର ଏକମାତ୍ର ସତ୍ତାନ ଶିଖାର ବିଯେ ଦିତେ ଚେଯେ ଦୈନିକ ପତ୍ରିକାର ବିଜ୍ଞାଗନ ଦିଯେଛିଲେନ । —“ପାତ୍ର ଚାଇ । ଏକଜନ ଶୁଦ୍ଧନ, ଶିକ୍ଷିତ, ବ୍ସାହ୍ୟବାନ ଏବଂ ମୁଁ ସ୍ଵକ୍ଷ ଚାଇ । —ଛେଲେଟ ଉକିଲ ହବେ—ତିନକୁଳେ ତାର ଆପନ ବଲତେ କେଉଁ ଥାକବେ ନା ।” ମିଥ୍ୟ ଆଭିଜାତ୍ୟୋର ମୋହ ଆର ବଡ ହବାର ଲୋଭ ନରୀନକେ ହିତାହିତଙ୍ଗାନ୍ତ୍ର କ'ରେ ତୋଳେ । ମିଥ୍ୟ ପରିଚୟରେ ମୁଦ୍ଦନେ ମେ କିମତେ ଚାଯ ମର୍ଯ୍ୟାଦା—ତାଇ, ଶିଖାକେ ବିଯେ କରେଇ ଏ ବାଡ଼ିତେ ତାର ଠାଇ କରେ ନିଯେହେ । ହରିଚରଣ ଅବାକ ହ'ୟେ ଭାବେ, ଏ କୀ ଛନ୍ଦା ! ଭାଲବାସା, ମାଯା - ମମତା — ଏବଂ ନିତାନ୍ତିଇ ମୂଳ୍ୟାନୀ ! ଟାକାଇ ମର !

ଠାନ୍ଦି ଭାଙ୍ଗା ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ବୁକ୍ ନିଯେ କାନ୍ଦେ ।...
ନିର୍ମଳା ଚୋଥେର ଜଳେ ଭେମେ ଭିଭୋର ହୁୟେ ଯାଏ ସ୍ଵରଗରେ ସମ୍ପେ ।.....

ଦେବ୍ୟା-ନେଯାର ଜମା ଖରଚେର ଖାତାଯ ଚାଓଯା ପାଓୟାର ଅକେର ଅମିଲ ବର୍ତମାନେର ବ୍ୟର୍ତ୍ତା ନିଯେ ମୌଳ ହ'ୟେ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଭଲମ୍ବର ପଥ ଚେଯେ ଥାକେ ।.....

ହାରାନୋର ବ୍ୟଥାକେ ଫିରେ ପାଓୟାର ଖୁଲ୍ଲାର ରଙ୍ଗ-ରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗିନ କ'ରେ ତୋଳାର ଲପ୍ତ ଆସବେ କି ?.....

କାହିଁ

গান

(১)

পান ! চাই পান ।
 শাঁচি মিঠে বাংলা খিলি বলুন কি চান ?
 এই শহরের পথে পথে কত অপচয় ।
 মশলা দেওয়া এ পান আমার দামী কিছু নয় ।
 ও দিদিভাই
 এক খিলি পান নাও না কিনে মাত্র ছ'পয়সায়
 লিপষ্টিকের কাজ করবে এ পান অনেক যে সন্তান
 ছাট পয়সা দাও (আর) একটি খিলি নাও,
 ছ'পয়সাতেই বাচবে জেনো এ গরীবের জান ।
 পান ! চাই পান ।

ও দাদা !

হাসি কেন নেইকো তোমার বাসি মুখে ভাই ?
 ঘরের বুঝি চাল বাঢ়ত বলার উপায় নাই ।
 গরীবের এই হাল সে তো আছেই চিরকাল,
 পানের রঙে মুখ রাঙিয়ে বাচাও তোমার মান ।
 পান ! চাই পান ।
 মোদের ঘরেও মা-বোন আছে

আছে পেটের জাল
 ভদ্রলোকের ছেলে হয়েও হলাম ফিরিয়ালা ।
 পথের মোড়ে পান বেচি

(আর) ছঃখে চালাই দিন,
 গরীবের কি বৈচে থাকাও আজকে
 বেঙ্গাইন ?

হায়বে ছনিয়ার এই কি বিচার !
 ফেরিয়ালা ও হ'লো কি
 চোর-গাঁটকাটার সমান ?
 পান ! চাই পান !

(২)

বড়দিনের রাতে
 দেখা তারি সাথে
 কুপ-দেখে মনে হল জ্যান্ত পরী ।
 হোক না থাদা সে
 কালো কি ফ্যাকাশে
 তবু সে এ চোখে আহা মরি মরি ॥
 কুপসী আইবুড়ি বয়সে তিন কুড়ি
 পেজনে পাকাপাকি সাড়ে তিন টন ।
 পারেতে বাত ছিল বাঁধানো দাত ছিল
 প্রথম দেখায় ভাই হারিয়েছি মন ।

প্রাণ আইটাই চোখে ঘূম নাই
 কোন দেশে গেলে বল তারে খুঁজে পাই—
 আলাঙ্কা মোষ্টাম মেঝিকো

বেথা খুসি যা—যা—যা—

* * * * *

ও তুই শুকনো ফুলে মালা

গাধিম নে মিছে আর
 প্রাগেরই গুলবাগে আমি বাহার ।
 আজ পিয়ালা ভরে নে মহবতের
 কে বাদশা হবি আয় একটি রাতের,
 মজা লুটে নে রং-ভরা এই ছনিয়ার ॥

(৩)

আলো করে দাও সকল আধাৰ
 পৰার করে দাও ছঃখের পাথাৰ ।
 মোহনমুৱারী ও গিরিধীৱী
 ভাঙা এ তৰী মোৱ চালাতে না পাৰি,
 কাওৱী হও গো আমার

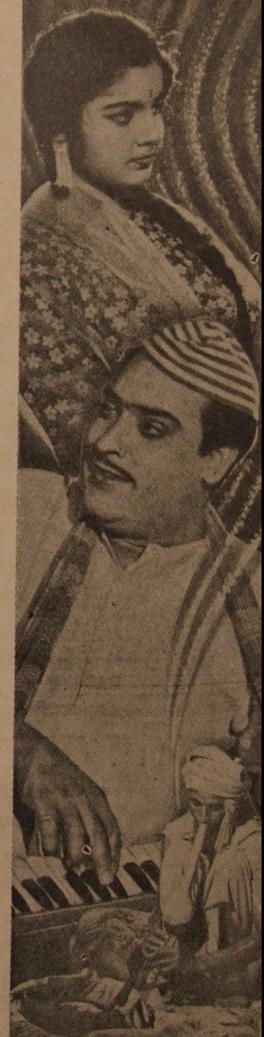
মুৱারী কাওৱী হও গো আমার ।
 দীনদয়াল—নাম তো মিছে নয়
 দীনজনে প্ৰভু যেন দয়া হয়
 আমার আকাশে তুমি হও ক্ৰতারা
 চালো গো দীপ আশাৰ
 মুৱারী জালো গো দীপ আশাৰ ।

(৪)

মাগো—মাগো—
 তুমি অমন করে ডেকো না আমায় ।
 তোমার চোখের জলে পথ যে আমার
 পিছল হয়ে যায় ।
 আমার কেবল মনে পড়ে
 প্ৰদীপ জেলে দাঢ়িয়ে আছ কিৰিব কথন ঘৰে,
 যেন গোকুল ডাকে হাত বাঢ়িয়ে
 আয়ৰে ফিৰে আয় ॥

মঘবাতে এশেছি গো তোমার পৰ কৰে
 বাইরে আমি বাজা, ত্ৰু ভিথারী অস্তৰে !
 মুখ বুজ মা থাকি
 অস্তৰে যে কেন্দে কেন্দে মা বলে আজ ডাকি ।
 শিকল-কাটা পাখি আবাৰ শিকল কিৰে চায় ॥

গান

জালান প্রোডাকসনের
পরবর্তী নিবেদন

শ্রাম্ভিলাল জালান

প্রযোজিত

দীপ নেভে নাই

রচনা ও পরিচালনা

কবক মুখার্জি

জালান প্রোডাকসন, ১৮৩/১ ধৰ্মতলা স্ট্রীট, কলিকাতা ১০ কর্তৃক প্রকাশিত ও
অনুষ্ঠান প্রেস, ৫২ ইভিয়ান বিরহ স্ট্রীট, কলিকাতা ১০ হইতে মুজিত।